

Inicjatywy społeczne: przykłady dobrych praktyk

CARITAS W POLSCE DLA DZIECI

ks. Zbigniew Sobolewski
Caritas Polska

WSTĘP

Jednym z priorytetowych zadań Caritas w Polsce jest działalność charytatywno-opiekuńcza na rzecz dzieci zagrożonych ubóstwem. Jej celem jest nie tylko wsparcie materialne dzieci żyjących w trudnej sytuacji materialnej, ale również wyrównywanie szans edukacyjnych i stymulowanie indywidualnego rozwoju. Dożywianie dzieci w szkołach, dofinansowywanie leczenia i rehabilitacji, prowadzenie świetlic i organizacja wypoczynku, to tylko niektóre z ważnych inicjatyw, jakie Caritas podejmuje z myślą o dzieciach.

Jak podaje raport Komisji Europejskiej z 2008 r., aż 29% dzieci w Polsce żyje w biedzie. Według danych GUS z 2005 r. wskaźnik

zagrożenia skrajnym ubóstwem w Polsce wśród dzieci do lat 14 wynosił około 19%, a wśród osób w wieku 15–19 lat – 18%. Oznacza to, że co piąty małeletni obywatel nie miał zaspokajanych nawet elementarnych potrzeb. Szacuje się, że około 650 tys. dzieci w Polsce jest niedożywionych. Wiele dzieci nie posiada podręczników szkolnych, obuwia sportowego, odzieży zimowej. Dzieci zagrożone ubóstwem pochodzą przede wszystkim z rodzin wielodzietnych, niepełnych (gdy jeden rodzic, najczęściej matka, opiekuje się dziećmi), a także obarczonych problemem bezrobocia (jednego lub obojga dorosłych) i dysfunkcyjnych (najczęściej borykających się z problemami uzależnienia jednego lub obojga rodziców od alkoholu).

Ubóstwo stanowi poważne ograniczenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży. Nie tylko oznacza brak możliwości zaspokajania aktualnych potrzeb życiowych, ale również negatywnie wpływa na przyszłość dziecka. Ubogie dzieciństwo oznacza zamknięcie wielu perspektyw rozwoju z powodu ograniczonego dostępu do edukacji, a co za tym idzie, zmniejszenia szans na awans społeczno-zawodowy.

Dodatkowo trudną sytuację dzieci, oprócz ubóstwa materialnego rodziny, w jakiej żyją, pogłębia ubóstwo kulturowe i duchowe jej i środowiska, w jakim żyje. Bieda idzie bardzo często w parze z zaniedbaniami i błędami wychowawczymi, nieporadnością, utrwalaniem negatywnych zachowań społecznych.

Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie biedy we wszystkich jej wymiarach (materialnym, kulturowym, moralnym, duchowym i religijnym).

PROGRAM SKRZYDŁA

Caritas Polska od września 2005 r. prowadzi program *Skrzydła*, którego celem jest zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży pochodzących z ubogich rodzin poprzez objęcie ich stałym finansowym wsparciem. Obecnie w programie tym Caritas pomaga 2331 dzieciom. Na wejście do programu oczekuje 2345 dzieci z całej Polski.

Program *Skrzydła* powstał z inspiracji Jana Pawła II, który 18 sierpnia 2002 r. na krakowskich Błoniach powiedział: *Potrzeba „wyobraźni miłosierdzia”, aby przyjść z pomocą dziecku zaniedbanemu duchowo i materialnie; aby nie odwracać się od chłopca czy dziewczyny*. Program jest wyrazem pamięci o Janie Pawle II i realizacją Jego wskazań. Został stworzony jako odpowiedź na zjawisko zagrożenia wykluczeniem społecznym dzieci z powodu ubóstwa rodzin, w jakich żyją.

Twórcy programu stawiają sobie za cel wzmocnienie motywacji dzieci do uczenia się. Pragną również – choć w ograniczonym stopniu – zniwelować różnice pomiędzy dziećmi z rodzin ubogich a dziećmi w dobrej kondycji materialnej, wyrównać ich szanse edukacyjne (wsparcie indywidualnych zainteresowań).

Program *Skrzydła* jest odpowiednikiem programu *Adopcja na odległość*, powstałego w 2004 r., którego celem jest objęcie opieką dzieci w Indiach, Sri Lance i Indonezji, których rodzice lub rodziny zginęły podczas tsunami.

W zamyśle autorów programu *Skrzydła* jest on formą długoterminowej, systematycznej pomocy skierowanej do dzieci – uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, którzy z powodu trudnej sytuacji materialnej wymagają pomocy w formie dożywiania w szkole, zakupu wyprawek z artykułami szkolnymi, odzieży sportowej, dofinansowania do wycieczek szkolnych i korepetycji.

Program proponuje objęcie opieką finansową dziecka przez firmy i indywidualnych darczyńców, którzy poprzez deklaracje zobowiązują się do wsparcia finansowego ucznia przez okres przynajmniej jednego semestru szkolnego. Ideałem jest opieka trwająca przez cały etap edukacji (np. 3 lata). Program daje możliwość wyboru formy pomocy i dopasowania jej do indywidualnych potrzeb ucznia, a także do możliwości finansowych sponsora. Programem *Skrzydła* mogą być objęci uczniowie zgłaszani na listę Caritas przez pedagogów szkolnych, Parafialne Zespoły Caritas, Szkolne Koła Caritas oraz pracowników placówek Caritas z całej Polski.

W ramach pomocy uczeń może otrzymać wsparcie w zakresie pakietów *Skrzydła na co dzień* (dożywianie w szkole, wyprawka szkolna na początku roku szkolnego, strój gimnastyczny, obuwie, odzież letnia i zimowa) lub *Skrzydła na przyszłość* (Caritas dofinansowuje uczniowi udział w zorganizowanych przez szkołę wyjściach do kina, teatru, wycieczki szkolne oraz korepetycje, dojazdy do szkoły, wypoczynek letni lub zimowy na koloniach i obozach).

Koszt wsparcia dziecka w ramach pakietu *Skrzydła na co dzień* w ciągu dwóch semestrów wynosi obecnie 1470 zł (może się wahać w zależności od regionu Polski), zaś w ramach pakietu *Skrzydła na przyszłość* – 1542 zł. Ten pakiet pełni funkcję motywacyjną – ma zachęcać do zdobywania wiedzy.

Za prawidłową realizację programu *Skrzydła* odpowiada w danej diecezji koordynator, który czuwa nad prawidłowością wydawania środków materialnych. Współpracuje on z pedagogami szkolnymi i dyrektorami szkół, pracownikami placówek Caritas, wolontariuszami Parafialnych Kół Caritas i opiekunami Szkolnych Kół Caritas.

Osoby te mogą zgłaszać dzieci do udziału w programie, prowadzą wywiad środowiskowy, określają najpilniejsze potrzeby dziecka oraz sposoby ich zaspokajania, towarzyszą dziecku w jego rozwoju szkolnym. Koordynatorzy diecezjalni odpowiadają również za udokumentowanie realizacji programu oraz przeprowadzenie ewaluacji.

W zależności od sytuacji rodzinnej program realizowany jest przez przekazywanie środków finansowych lub – gdy istnieje obawa, że nie zostaną właściwie i zgodnie z przeznaczeniem wykorzystane – pomocy materialnej (zakupu potrzebnych rzeczy).

W realizację programu zaangażowało się wiele instytucji. Caritas przeprowadza we wrześniu i październiku kampanię promującą program. Darczyńcy mogą przekazywać środki finansowe do *Skarbonki Skrzydła*. Każdego roku prowadzona jest również na Allegro aukcja internetowa przedmiotów przekazanych przez sławnych Polaków na ten cel.

SKRZYDŁA Z CARREFOUR POLSKA I PGNIG

750 uczniów otrzymuje całoroczne wsparcie finansowe w ramach programu *Skrzydła* ze strony Carrefour Polska. We współpracy zaangażowało się 75 hipermarketów w całej Polsce oraz 25 Caritas diecezjalnych. Każdy z nich wraz z lokalnym koordynatorem z Caritas Polska zaopiekował się kilkorgiem uczniów ze swojego miasta, dzięki czemu łącznie 750 dzieci będzie otrzymywało przez cały rok wsparcie poprzez ufundowane dożywianie w szkołach, odzież i wyprawki szkolne (pakiet *Skrzydła na co dzień*), a także opłacanie korepetycji, dojazdu do szkoły oraz wycieczki i dodatkowe zajęcia (pakiet *Skrzydła na przyszłość*), wyjazd na kolonie podczas wakacji. Sieć sklepów Carrefour przekazała na ten cel 1,3 mln zł.

Pomoc grupy Carrefour przy programie nie ograniczała się jedynie do przekazania pieniędzy. Dyrektorzy hipermarketów byli bezpośrednio zaangażowani we współpracę z lokalnymi diecezjami Caritas i szkołami. Dodatkowo ufundowali dzieciom pobyt na wakacjach, wyprawki szkolne oraz prezenty gwiazdkowe.

Fundacja PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza objęła opieką 300 uczniów mieszkających na terenie 15 diecezji. Każde dziecko otrzymało pomoc finansową w wysokości 735 zł.

WAKACYJNA AKCJA CARITAS

Caritas w Polsce od kilkunastu lat organizuje co roku wakacyjne i zimowe wypoczynek dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich. W 2008 r. dysponowała 54 własnymi oraz 101 wypożyczanymi ośrodkami kolonijnymi niemalże we wszystkich zakątkach kraju. Caritas diecezjalne przygotowały kolonie dla ponad 49 tys. dzieci i młodzieży. Caritas Parafialne dofinansowały wypoczynek 51 tys. dzieci i młodzieży w różnych ośrodkach kolonijnych oraz półkolonie w świetlicach parafialnych.

Łącznie z wypoczynku letniego skorzystało 100 tys. dzieci i młodzieży. Koszt Wakacyjnej Akcji Caritas wyniósł ponad 20 mln zł.

23 Caritas diecezjalne podczas ferii zimowych zorganizowały wypoczynek dla 4542 dzieci i młodzieży, przeznaczając na jego dofinansowanie 705 502 zł.

Środki na sfinansowanie akcji pochodzą w 60% z Wigilijnego dzieła Pomocy Dzieciom, od firm i darczyńców indywidualnych oraz dotacji MEN.

WYPRAWKI SZKOLNE

Wszystkie Caritas diecezjalne na początku roku szkolnego prowadzą akcję przekazywania dzieciom wyprawek szkolnych. Między innymi w ramach *Akcji Tornister*; *Z uśmiechem do szkoły*; *Szkolne Otówki Caritas* czy *Piórnik* dzieci otrzymały wyprawki złożone z zeszytów, kredek, długopisów, flamastrów, piórnika, plecaka itp. Część wyprawek szkolnych została rozdana uczestnikom kolonii prowadzonych przez Caritas diecezjalne w ramach *Wakacyjnej Akcji Caritas*.

Caritas diecezjalne przekazały 24,5 tys. dzieciom ze szkół podstawowych i gimnazjalnych przybory szkolne na kwotę przekraczającą 1,5 mln zł.

The article presents actions of Caritas in Poland designated to prevent poverty among children.

ŚWIETLICE SOCJOTERAPEUTYCZNE I PARAFIALNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Caritas w Polsce prowadzi 214 świetlic socjoterapeutycznych, które pomagają dzieciom z trudnościami w zachowaniu, zaburzonymi relacjami społecznymi, problemami w nauce i innymi dysfunkcjami. Świetlice to także dobrze i efektywnie zorganizowany czas pozalekcyjny, bowiem dzieci korzystają z zajęć sportowych, muzycznych, plastycznych, teatralnych, fotograficznych i wielu innych, dających możliwość rozwoju zainteresowań, sprzyjających odkrywaniu talentów. W ramach pracy świetlic funkcjonują także grupy przedszkolne, kluby młodzieżowe dla gimnazjalistów czy grupy podwórkowe.

W 2008 r. świetlice socjoterapeutyczne objęły opieką ponad 7 tys. dzieci. Ponadto działa 69 świetlic środowiskowych dla ponad 3 tys. dzieci. Przy parafiach działa 479 świetlic parafialnych. Uczęszcza do nich ponad 16 tys. dzieci.